

## POSTANOWIENIE

25 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 25 lipca 2024 r. w Warszawie  
w sprawie z wniosku Parafii [...] w G.  
z udziałem E. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P.  
o ustanowienie służebności przesyłu,  
na skutek skargi kasacyjnej Parafii [...] w G.  
od postanowienia Sądu Okręgowego w Poznaniu  
z 16 listopada 2022 r., XV Ca 1822/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od wnioskodawcy Parafii [...] w G. na rzecz uczestnika postępowania E. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia wnioskodawcy odpisu niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty.**

## UZASADNIENIE

Określone w art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c. (w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. w postępowaniu nieprocesowym) wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które – zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od postanowienia Sądu Okręgowego w Poznaniu z 16 listopada 2022 r., sygn. akt XV Ca 1822/22, wnioskodawca Parafia [...] w G. wniósł o przyjęcie skargi do rozpoznania, powołując się na art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c.

Skarżący w uzasadnieniu wniosku powołał się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, wskazując na potrzebę jego wykładni przez Sąd Najwyższy, które przedstawił w formie dwóch pytań: (1) czy prowadzenie postępowania regulacyjnego przed Zespołem Orzekającym Komisji Majątkowej działającej na podstawie ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w przedmiocie przywrócenia wnioskodawcy własności bezprawnie upaństwowionych nieruchomości lub ich części bądź też - w przypadku niemożności jej przywrócenia lub trwałego zagospodarowania - przyznania nieruchomości zamiennej, przerywa bieg zasiedzenia służebności gruntowej i służebności przesylu (art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w zw. z art. 175 k.c. w zw. z art. 172 § 1 k.c. w zw. z art. 176 § 1 k.c. w zw. z art. 292 k.c. w zw. z art. 305<sup>4</sup> k.c.)? (2) czy wobec prowadzonego postępowania regulacyjnego na podstawie ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego, możliwe jest przyjęcie istnienia domniemania dobrej wiary przy zasiedzeniu służebności gruntowej a następnie

służebności przesyłu na nieruchomości stanowiącej przedmiot takiego postępowania regulacyjnego? W odniesieniu do drugiego zagadnienia wskazano na potrzebę wykładni art. 7 k.c.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że podstawą wniosku skarżącego jest art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c., jednakże w uzasadnieniu, formułując zagadnienie prawne, wskazano również na potrzebę jego wykładni, a także wykładni wskazanego przepisu, co sugeruje, że podstawą wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest także pkt 2 tego przepisu. Przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, o których mowa w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., wykazują się natomiast merytoryczną odmiennością. Przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej z powołaniem się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c.) wymaga wykazania przez skarżącego, że w sprawie występuje zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Natomiast przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę z art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy. W świetle zarówno samego brzmienia treści przepisu art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c., jak również wyżej przedstawionej charakterystyki prawnej obu przesłanek uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, o których mowa w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., ich odmiennność powinna również znaleźć odzwierciedlenie w treści uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. W uzasadnieniu tym odrębny wywód jurydyczny powinien wykazywać istnienie w sprawie zagadnienia prawnego oraz istnienie potrzeby wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności

w orzecnictwie sądów. Biorąc pod uwagę wyżej przedstawione uwagi dotyczące prawidłowej konstrukcji wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz jego uzasadnienia należy uznać, że uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawiera wadę konstrukcyjną polegającą na pominięciu odrębności obu wskazanych w nich przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnych do rozpoznania (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.) i zawarciu w istocie jednego wywodu odnoszącego się do obu tych przesłanek.

Niezależnie od tej konstatacji, należy podnieść, że skarżący nie powołał się skutecznie na przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c. Wskazano już, że za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu tego przepisu uznaje się zagadnienie nowe i dotychczas niewyjaśnione. Jednocześnie w orzecnictwie Sądu Najwyższego zgodnie doprecyzowuje się, że w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c. chodzi o zagadnienie istotne i ściśle jurydyczne, tj. dające się przedstawić w sposób syntetyczny i oderwany od kontrowersji dotyczących ustaleń faktycznych lub oceny dowodów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 grudnia 2008 r., III CSK 285/08, ICBSN 2009, nr 4, s. 48). Musi być to również zagadnienie o charakterze abstrakcyjnym, którego wyjaśnienie przyczyni się do rozwoju jurysprudence, a jego rozstrzygnięcie będzie miało znaczenie nie tylko dla oceny konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także dla innych podobnych spraw. Z tej przyczyny przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej z powołaniem się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego wymaga wykazania przez skarżącego, że w sprawie występuje zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecnictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne (ani też potrzeba wykładni przepisów prawa), jeżeli Sąd Najwyższy w danej kwestii wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecnictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego stanowiska (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 23 lipca 2015 r., I CSK 976/14, nie publ.). Dla przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej z powołaniem się na art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c. nie jest zatem wystarczające – tak jak czyni to skarżący we wniesionej skardze kasacyjnej – jedynie wyeksponowanie zagadnienia prawnego bez jednoczesnego wystarczająco przekonującego uzasadnienia istoty dostrzeganego zagadnienia

problemowego oraz wyjaśnienia, jaki wpływ wyróżnione zagadnienie ma dla rozwoju prawa i działalności orzeczniczej sądów. Na skarżącym spoczywa obowiązek nie tylko ujęcia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania, ale również uzasadnienie dostrzeganych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c.). Analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, mimo obszerności, nie pozwala na stwierdzenie, że skarżący wykazał przytoczoną przyczynę kasacyjną, gdyż zagadnienie przedstawione przez skarżącego nie zawiera przekonującego wyводу prawnego wykazującego występowanie w sprawie wskazanych zagadnień oraz jest pozbawione waloru nowości. Problematyka ta była wielokrotnie przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, nie tylko na etapie wstępnej oceny. Wyczerpujące wypowiedzi Sądu Najwyższego znajdują się m.in. w postanowieniach z 17 stycznia 2020 r., IV CSK 504/18 i z 13 listopada 2020 r., IV CSK 105/19. W ramach przedsądu, Sąd Najwyższy niejednokrotnie natomiast odmawiał przyjęcia do rozpoznania skarg kasacyjnych opartych na tożsamej bądź zbliżonej argumentacji, m.in. w postanowieniach: z 28 listopada 2023 r., I CSK 6230/22, z 18 lipca 2023 r., I CSK 4421/22, z 15 września 2023 r., I CSK 4459/22, z 31 sierpnia 2022 r., I CSK 2101/22, z 20 grudnia 2022 r., I CSK 3920/22, z 20 maja 2022 r., I CSK 737/22, z 29 maja 2020 r., IV CSK 661/19, z 15 października 2020 r., IV CSK 204/20, z 20 sierpnia 2020 r., IV CSK 693/19, z 18 czerwca 2020 r., IV CSK 582/19, z 29 grudnia 2022 r., I CSK 1725/22). Skarżący nie wykazał by w dacie orzekania w przedmiocie przedsądu istniała potrzeba kolejnego odniesienia się przez Sąd Najwyższy do przedstawionej problematyki. Ponadto zagadnienie prawne wskazane przez skarżącego, jak i rzekoma potrzeba wykładni, są w istocie pytaniami o trafność stanowiska Sądu Okręgowego, wyrażonego w związku z rozstrzygnięciem tej konkretnej sprawy i polemiką z tym stanowiskiem, związaną z zastosowaniem konkretnych przepisów prawa oraz odniesieniem do stanu faktycznego i przebiegu postępowania, a nie problemem związanym z istotnością zagadnienia prawnego, czy też z potrzebą wykładni przepisów prawnych.

Uzasadnienie wniosku sprowadza się do przypomnienia okoliczności, w jakich wnioskodawca stracił prawo do nieruchomości oraz uzyskał prawo do nieruchomości, których dotyczy wnioski. Wnioskodawca zawarł w nim również

wywód dotyczący przyczyn powołania, trybu działania i skutków orzeczeń Komisji Majątkowej, utworzonej na podstawie ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r., poz. 1347). W sprawie niesporne było jednak, że wnioskodawca, niezależnie od wcześniejszych zaszczości, uzyskał własność nieruchomości, której dotyczy wniosek o ustanowienie służebności, na podstawie orzeczenia Komisji Majątkowej z 5 lutego 1993 r. W tym czasie uczestnik wykonywał już akty władania nieruchomością odzyskaną przez wnioskodawcę, gdyż znajdowały się na niej urządzenia przesyłowe, z których uczestnik korzystał na potrzeby prowadzonej działalności gospodarczej. Uczestnik zaczął posiadać nieruchomość, której dotyczy wniosek, w momencie, gdy uzyskał niezależność w stosunkach rzeczowoprawnych od Państwa. Przedsiębiorstwo państwowe korzystające z urządzeń przesyłowych nabyło je na własność 7 stycznia 1991 r. na podstawie art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych. Takie założenie jest zgodne z jednolitym orzecznictwem Sądu Najwyższego (zob. np. postanowienia z: 12 maja 2016 r., IV CSK 509/15, z 15 listopada 2016 r., III CSK 422/15, z 16 lutego 2017 r., I CSK 155/16 oraz wyrok z 15 lutego 2017 r., II CSK 157/16). Według oceny Sądu drugiej instancji, uczestnik wszedł w posiadanie nieruchomości w zakresie treści służebności w dobrej wierze, gdyż za przyzwoleniem właściciela, który zdecydował o sposobie zagospodarowania tej nieruchomości (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 4 lipca 2014 r., II CSK 551/13, OSNC 2015, nr 6, poz. 72, z 11 września 2019 r., IV CSK 269/18). Wielokrotnie interpretowany przez Sąd Najwyższy oraz doktrynę art. 172 k.c. jednoznacznie stanowi, że dobrą lub złą wiarę posiadacza ocenia się na podstawie okoliczności istniejących w momencie, gdy przystąpił on do wykonywania posiadania, a nie na podstawie jakichkolwiek późniejszych okoliczności (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2010 r., III SK 57/10, niepubl., oraz powołane tam orzecznictwo). Dobra (zła) wiara posiadacza nieruchomości podlega badaniu według stanu jego świadomości z chwili objęcia władztwa nad rzeczą, a późniejsze zmiany świadomości posiadacza – czego skarżący nie uwzględnił przy formułowaniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania - pozostają bez wpływu na tę ocenę (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 20 sierpnia

2020 r., IV CSK 693/19; z 31 sierpnia 2022 r., I CSK 2101/22; z 17 stycznia 2020 r., IV CSK 504/18 i z 20 maja 2022 r., I CSK 737/22). Za niejasne należy uznać zapatrywanie skarżącego, że ocena dobrej wiary po stronie uczestnika postępowania powinna być powiązana z sytuacją wnioskodawczyni, skoro, jak wynikało z ustaleń faktycznych, wnioskodawca w dacie obejmowania służebności w posiadanie nie był właścicielem nieruchomości objętej wnioskiem. W związku z tym objęcie w posiadanie służebności, a w konsekwencji rozpoczęcie biegu zasiedzenia tego prawa, nie było skierowane przeciwko niemu, lecz przeciwko Skarbowi Państwa, jako ówczesnemu właścicielowi nieruchomości. Na tę konkluzję nie miał również wpływu eksponowany przez skarżącego fakt nabycia własności nieruchomości w toku postępowania regulacyjnego, skoro zasiedzenie służebności biegło już wcześniej, a zmiana własnościowa będąca rezultatem tego postępowania nie prowadziła do jego przerwania ani zniesienia jego prawnych konsekwencji ze skutkiem *ex tunc* (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 17 stycznia 2020 r., IV CSK 504/18 oraz z 8 grudnia 2021 r., IV CSKP 102/21). W postanowieniu z 17 stycznia 2020 r., IV CSK 504/18, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że przywrócenie własności nieruchomości na podstawie art. 63 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej nie przerywa biegu zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesylu, rozpoczętego w dniu 7 stycznia 1991 r., potrzebnej do korzystania z urządzeń przesylowych posadowionych na tej nieruchomości.

Wnioskodawca podkreśla, że dopiero po odzyskaniu własności nieruchomości w 1993 roku mógł podjąć działania sprzeciwiające się zasiedzeniu służebności przesylu przez uczestnika. Sąd Okręgowy orzekający w sprawie uwzględnił tę okoliczność w ramach rozważań prawnych. Uzupełniając należy zauważyć, że tytuł prawny do nieruchomości przysługiwał skarżącemu począwszy od 5 lutego 1993 r. Bieg terminu zasiedzenia upłynął natomiast 7 stycznia 2011 r. Wynika z tego, że przez okres blisko 18 lat można było podjąć działania zmierzające do przerwania biegu terminu zasiedzenia. W tym czasie nie występowały szczególne okoliczności, które mogłyby odpowiadać stanowi siły wyższej i prowadzić do zawieszenia biegu zasiedzenia.

Przyjęcia skargi do rozpoznania nie uzasadnia sygnalizowana przez skarżącego potrzeba wykładni art. 7 k.c. Brak jest podstaw do uznania, że skarżący skutecznie powołał się na przesłankę z art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 2 k.p.c., gdyż w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej nie przywołał rozbieżnych wypowiedzi orzecznictwa.

Wskazać należy, że w sprawie nie zachodzi też nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozagę – w granicach zaskarżenia – z urzędu (art. 398<sup>13</sup> § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398<sup>9</sup> § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego - na stosowany wniosek zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną - orzeczono na podstawie 520 § 3 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1<sup>1</sup>, 3-4, art. 99, art. 391 § 1, art. 398<sup>21</sup> i 13 § 2 k.p.c. oraz przepisów § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 5 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jedn. tekst Dz.U. z 2018 r., poz. 265).

[SOP]

r.g.